

ОРГАНІЗАЦІЙНА КУЛЬТУРА: СУТНІСТЬ, ВИДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

*О. П. Крупський, к. психол. н., доцент,
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
scavr@ua.fm*

Методологія дослідження. В ході проведеного дослідження було застосовано підходи: ідеографічний – для якісної оцінки відповідей респондентів; формалізації – для кількісної оцінки відповідей респондентів (стандартизоване анкетування); методика психологічного портрета типового професіонала – з метою з'ясування самоідентифікації найманих працівників, методика А. Харісона і Р. Бремсона – для виявлення напрямів колективного мислення; аналізу й синтезу – для уточнення характеристики складових, видів і характерних рис організаційної культури; формальної й діалектичної логіки – для визначення поняття «організаційна культура» в широкому й вузькому розумінні даного терміну.

Результати. Проаналізовано окремі підходи до визначення поняття «організаційна культура», у тому числі, погляди організаційних когнітивних антропологів, біхевіористів, антропологів. Підкреслено роль організаційної культури як свого роду бар'єру на шляху проникнення до внутрішнього середовища небажаних осіб і віянь. З урахуванням досвіду українських підприємств, який було узагальнено у ході дослідження, надано більш детальну характеристику елементів і типів культури.

Доведено, що рівень обізнаності персоналу щодо організаційної культури є надто заниженим. Встановлено, що цінності й норми поділяються працівниками найчастіше за умови отримання матеріальної винагороди або внаслідок побоювання накладання санкцій за їхнє недотримання, ніж зумовлені власним бажанням або усвідомленням важливості такого стилю поведінки. З'ясовано, що переважна більшість працівників спостерігала на своєму підприємстві прояви девіантної культури, яка створює загрозу його функціонуванню.

Новизна. Доповнено існуючу теоретичну базу щодо складових, видів і рис сильної організаційної культури. Запропоновано авторське визначення організаційної культури з урахуванням функцій, які вона виконує. За результатами опитування, проведеного серед представників малого й середнього бізнесу в Україні, виявлено проблеми, пов'язані із розумінням респондентами ролі організаційної культури на підприємстві.

Практична значущість. Вказані проблеми складатимуть базис для розробки й впровадження дієвих заходів із зміцнення організаційної культури з метою перетворення її на ключовий чинник досягнення й підвищення конкурентоспроможності персоналу й організації в цілому.

Ключові слова: організаційна культура, артефакти, символи, ритуали, вірування, цінності, девіантна культура.

Література

1. Гордієнко В. П. Психологічні портрети професійних організаційних культур [Електронний ресурс] / В. П. Гордієнко, Л. В. Копець. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/naukma/Ped/2007_71/11_gordienko_vi.pdf
Gordienko V. P. *Psikhologichni portrety profesiiynykh organizatsiynykh kultur* [Psychological portraits of the professional organizational cultures] / V. P. Gordienko, L. V. Kopets. – Rezhim dostupu : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/naukma/Ped/2007_71/11_gordienko_vi.pdf
2. Карамушка Л. М. Психологія управління закладами середньої освіти : монографія / Л. М. Карамушка – К. : Ніка-центр, 2000. – 332 с.
Karamushka L. M. *Psikhologiya upravlinnya zakladamy serednoyi osvity* : monografiya [The psychology of the management of the secondary education institutions] / L. M. Karamushka – K. : Nika-tsentr, 2000. – 332 p.
3. Савчин М. В. Психологія відповідальної поведінки : монографія / М. В. Савчин. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2008. – 280 с.
Savchyn M. V. *Psikhologiya vidpovidalnoyi povedinky* : monografiya [The psychology of responsible behavior] / M. V. Savchyn. – Ivano-Frankivsk : Misto NV, 2008. – 280 p.
4. Фурман А. В. Ідея професійного методологування : монографія / А. В. Фурман. – Ялта – Тернопіль : Економічна думка, 2008. – 205 с.
Furman A. V. *Ideya profesiiynogo metodologuvannya* : monografiya [The idea of the professional methodology] / A. V. Furman. – Yalta – Ternopil : Ekonomichna dumka, 2008. – 205 p.
5. Канафоцька Г. П. Організаційна культура навчального закладу : навч. пос. / Г. П. Канафоцька – К. : Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. – 40 с.
Kanafotska G. P. *Organizatsiyna kultura navchalnogo zakladu* : navch. pos. [The organizational culture of educational institution] / G. P. Kanafotska – K. : Kyiv. un-t im. Borisa Grinchenka, 2011. – 40 p.
6. Шевченко А. М. Організаційна культура як чинник організаційного розвитку освітніх організацій [Електронний ресурс] / А. М. Шевченко – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/pedagogy-psychology-and-sociology-311/institutional-and-economic-psychology-311/7435-organizatsyna-culture-uc-chinnik-organizatsynogo-rozvitku-osvtnh-organizatsy>
Shevchenko A. M. *Organizatsiyna kultura yak chynnyk organizatsiynogo rozvytku osvitnikh organizatsiy* [Organizational culture as a factor for the organizational development of educational institutions] / A. M. Shevchenko – Rezhim dostupu: <http://www.sworld.com.ua/index.php/uk/pedagogy-psychology-and-sociology-311/institutional-and-economic-psychology-311/7435-organizatsyna-culture-uc-chinnik-organizatsynogo-rozvitku-osvtnh-organizatsy>
7. Лукашевич Ю. Л. Організаційна культура як передумова ефективної організації маркетингової діяльності на підприємстві [Електронний ресурс] / Ю. Л. Лукашевич. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evu/2011_17_2/Lukashevych.pdf
Lukashevych Yu. L. *Organizatsiyna kultura yak peredumova efektyvnoyi organizatsiyi marketingovoyi diyalnosti na pidpriemstvi* [Organizational culture as the background of the effective marketing activities organization at the company] / Yu. L. Lukashevych. – Rezhim dostupu: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evu/2011_17_2/Lukashevych.pdf
8. Пітель Н. Я. Корпоративна культура підприємства в умовах глобалізації / Н. Я. Пітель // Інформаційна економіка. – 2012. – № 6. – С. 62–65.
Pitel N. Ya. *Korporatyvna kultura pidpriemstva v umovakh globalizatsiyi* [The corporate culture of an establishment in the context of globalization] / N. Ya. Pitel // Informatsiyna ekonomika. – 2012. – № 6. – P. 62–65.
9. Розкошна, О. А. Корпоративна культура як інструмент ефективного менеджменту організацій / О. А. Розкошна, В. П. Гордієнко, А. В. Матюшенко // Інноваційна економіка. – Тернопільський інститут АПВ НААН. – №9 (35), 2012. – С. 96–99.
Rozkoshna, O. A. *Korporatyvna kultura yak instrument efektyvnogo menedzhmentu organizatsiy* [Corporate culture as the effective instrument of organization's management] / O. A. Rozkoshna, V. P. Gordienko, A. V. Matyushenko // Innovatsiyna ekonomika. – Ternopilskiy instytut APV NAAN. – №9 (35), 2012. – P. 96–99.
10. Пашко Л. А. Організаційна культура як передумова ефективності управління людськими ресурсами / Л. А. Пашко // Вісн. НАДУ. – 2003. – № 3. – С. 170–176.
Pashko L. A. *Organizatsiyna kultura yak peredumova efektyvnosti upravlinnya lyudskymy resursamy* [Organizational culture as the background of the effective HR management] / L. A. Pashko // Visn. NADU. – 2003. – № 3. – P. 170–176.
11. Колесніков Г. О. Організаційна культура менеджменту якості [Електронний ресурс] / Г. О. Колесніков. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvnu/ekonomika/2010_5/R3/Kolesnikov.pdf

- Kolesnikov G. O. *Organizatsiynna kultura menedzhmentu yakosti* [The organizational culture of quality management] / G. O. Kolesnikov. – Rezhim dostupu : http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvnu/ekonomika/2010_5/R3/Kolesnikov.pdf
12. Carpenter M.; Bauer, T.; Erdogan, B. (2012) Management Principles. Chapter 8: Organizational Culture [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://2012.books.lardbucket.org/books/management-principles-v1.0/s12-organizational-culture.html>
 13. Azanza, G.; Morianob, J. A.; Molerob F. (2013). Authentic leadership and organizational culture as drivers of employees' job satisfaction. G. Azanza et al. *Journal of Work and Organizational Psychology*, 29, p. 45–50.
 14. Divan, S. M. (2012). Changing The Way We Do Things. Presenting a Strategic Organizational Culture Framework. A Thesis. California State University, Sacramento. 93 p. [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://www.csus.edu/ppa/thesis-project/bank/2012/Divan.pdf>
 15. Kong-Seng, L.; Nor'Aini, Y. (2011). Organizational Culture and Innovation Adoption/ Generation: A Proposed Model. *World Academy of Science, Engineering and Technology*, 58. P. 268–273 [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://www.waset.org/journals/waset/v58/v58-57.pdf>
 16. Meijen, J. S. (2007). The Influence of Organisational Culture on Organisational Commitment at a Selected Local Municipality. Rhodes University. 215 p. [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://eprints.ru.ac.za/1331/1/VanStuyvesant-TR08-155.pdf>
 17. Schein, E. H. (1992). Organizational culture and leadership. San Francisco: Jossey-Bass. 3rd edition. 458 p. [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://www.slideshare.net/phamthaivinhhang/organizational-culture-and-leadership-3rd-edition-josseybass2004-isbn0787968455>
 18. Boylstein, C. A.; Lorean, S.; Mills, T. L.. (2013) 'Doing' Organizational Culture in the Saturn Corporation. *Organization Studies* 22.1: 117. [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://go.galegroup.com/ps/i.do?id=GALE%7CA75579345&v=2.1&u=wash89460&it=r&p=AONE&sw=w&asid=58b1bae24323ff6903f2a3aa05b97698>
 19. Piepmeyer, G. M. (2009). Organizational Culture and Innovation: the Case of the Namibian National Institute for Educational Development a Thesis. Rhodes University, 2009, 125 p. [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://eprints.ru.ac.za/4230/1/PIEPMAYER-MEd-TR09-102.pdf>
 20. Lincoln, J. R.; Haas, W. A.; Guillot, D. (2004). Durkheim and Organizational Culture. University of California. Oxford, UK: Oxford University Press. 29 p. [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://www.irl.berkeley.edu/workingpapers/108-04.pdf>
 21. Hardy, B.; Peters, D. (2010). Organizational Culture: Define, Analyze, & Change. DS Performance Group [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://www.dsperformancegroup.com/?submit=Culture>
 22. Seonaidh, M.; Foster, R. A. (2013). The use of Johnson's Cultural Web to improve understanding of organisational culture: a critical review. *International Journal of Management*, 2013, 30.4: 340+. [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://go.galegroup.com/ps/i.do?id=GALE%7CA350065793&v=2.1&u=wash89460&it=r&p=AONE&sw=w&asid=0185bccd21502cde33c930c4d033bf7c>
 23. Gray, J. H.; Densten, I. L. Towards an Integrative Model of Organizational Culture and Knowledge Management. *International Journal of Organizational Behavior*, Volume 9(2), p. 594–603 [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://faculty.mu.edu.sa/public/uploads/1360753662.1758organizational%20cult42.pdf>
 24. Management Consulting: Organizational Behavior. Lesson 35: Organisational Culture. Management Consulting Courses and Training Resources on Business Management and Executive Development. 10 p. [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://managementconsultingcourses.com/Lesson35OrganisationalCulture.pdf>
 25. Organizational Processes. Chapter 14: Organizational Culture, Creativity, and Innovation. P. 542–580 [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://www.usheproduction.com/design/8020/downloads/5.pdf>
 26. Watkins, M. (2007). Organizational Immunology. Part 1: Culture and Change. *Harvard Business Review*. [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://blogs.hbr.org/2007/06/organizational-immunology-part-1/>
 27. LaGuardia, D. (2008). «Organizational Culture,» T+D62, no. 3 (March 2008), P. 56–61. [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://www2.cob.ilstu.edu/mpdumler/cult1110.pdf>
 28. Marchand, A.; Haines, V.Y.; Dextras-Gauthier, J. (2013). Quantitative Analysis of Organizational Culture in Occupational Health Research: a Theory-Based Validation in 30 Workplaces of the Organizational Culture Profile Instrument. *BMC Public Health* 2013, 13:443. 11 p. [Electronic Resource]. – Mode of Access: http://go.galegroup.com.vlib.interchange.at/ps/retrieve.do?retrieveFormat=PDF_FROM_CALLISTO&accesslevel=FULLTEXT&inPS=true&prodId=AONE&userGroupName=wash89460&tabID=&workId=5QAT_1471-2458-13-443-p.pdf&docId=GALE%7CA330186920&callistoContentSet=PER&isAcrobatAvailable=false
 29. LaGuardia, D. (2000). Organizational culture Authenticity Consulting, LLC, 2000. [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://managementhelp.org/organizations/culture.htm>
 30. Hartnell, C. A.; Ou, A. Y.; Kinicki, A. (2011). Organizational Culture and Organizational Effectiveness: A Meta-Analytic Investigation of the Competing Values Framework's Theoretical Suppositions. *Journal of Applied Psychology*, Vol. 96, No. 4, 2011, p. 677–694 [Electronic Resource]. – Mode of Access: <http://classdat.appstate.edu/COB/MGT/VillanPD/HRM%20Fall%202013/UNIT%201/Article%201/Additional%20Reading/Hartnell%20et%20al%202011-Org%20culture%20and%20org%20effectiveness-competing%20values%20framework.pdf>

31. Keaton, J. (2011). Communication& Organizational Culture: A Key to Understanding Work Experience. 2nd edition. Chapter 2: Unpacking Organizational Culture. SAGE Publications, Inc. 2011, 232 p. [Electronic Resource]. – Mode of Access: http://www.sagepub.com/upm-data/37697_2.pdf

32. Khana, M. A.; Afzalb, H. (2011). High Level of Education Builds up Strong Relationship Between Organizational Culture and Organization Performance in Pakistan. The International Journal of Human Resource Management, Vol. 22, No. 7, 2011, P. 1387–1400.

